List 45. **NOVICE** Tečaj LII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic".

V Ljubljani 9. novembra 1894.

Politiški oddelek.

Piran — Celje.

Hud vihar je bil zaradi napisov pri sodiščih na Primorskem. Mej italijanskim prebivalstvom v Istri je kar vrelo, ako je verjeti nekaterim časopisom. Mi smo pa prepričani, da je vse to bilo umetno pripravljeno. Večina italijanskega prebivalstva bi se pa niti zmenila ne bila za to, da niso znani hujskači je našuntali. Vse je naredil denar in vino. Mnogo so pa zakrivili vladni organi, ki niso pokazali dobre volje, da se ministrovemu ukazu pomore do veljave. Marsikateri italijanski uradnik je namreč sam želel, da se ohrani prednost italijanščine in zatorej tudi ni vsega storil, kar je bilo v njegovi moči, da se izvede postavno zagotovljena narodna jednakopravnost.

Še huje nego v Istri je pa vrelo na Dunaji. Slovenski poslanci so z interpelacijami priganjali vlado, da izvede ministrov ukaz in varuje pred italijansko druhaljo Slovane v Istri. Italijanski poslanci in pa levičarji so pa napeli vse sile, da pripravijo vlado, da prekliče svoj ukaz. Isterska italijanska poslanca sta pretila, do pojdeta v opozicijo, grof Franc Coronini, da odloži svoj mandat, in pa ves levičarski klub, pa tudi mej Poljaki so se našli nekateri zagovorniki italijanskih napisov. Predsednik zbornici poslancev baron Chlumecky je pa tudi storil vse korake pri vladi, da se prekliče vladna naredba. Pretili so celo, da se razruši koalicija.

Vlada je naposled prijenjala. Obljubila je italijanskim poslancem, da se v vseh mestih na Primorskem, kjer so Italijani v večini puste, le jednojezične table pri sodiščih. To stališče je gotovo povsem napačno. Sodišča niso le za mesta, temveč tudi za kmete, in po zdravi pameti soditi, mora se ozirati na vse prebivalstvo okraja, ne pa le na meščane. Vladni nazori se ne vjemajo s členom 19. osnovnih zakonov o občnih pravicah državljanov, ki govori o narodni jednakopravnosti, temveč tudi ne s členom 2., po katerem smo vsi državljani jednakopravni, in torej ne gre meščanom kaka večja pravica pred kmeti.

Po Primorskem so mesta najbolj poitalijančena in če se vladni ukaz razveljavi za ona sodišča, ki so po večini laška mesta, zgubi popolnoma svojo veljavo. Tako vladno postopanje bode gotovo le povzdignilo predrznost Italijanov. Sedaj se bodo še le upali upirati pri vsaki priliki, ko so videli, da so z razgrajanjem kaj opravili, da je tropa pijanih italijanskih pobalinov v Piranu v kozji rog ugnala vse ministerstvo na Dunaji. Kaj tacega, kot se je sedaj zgodilo v Istri, mi ne verjamemo, da bi se kje še prigodilo v kaki civilizovani državi. Vsa državna avtoriteta se je uklonila poulični pijani druhalji, zmagali so argumenti s ceste, kateri so še nedavno bili tako zoprni knezu Windischgrätzu.

V Istri pa ni šlo le za napise, šlo je za avstrijsko čuvstvo. Naj tržaška in dunajska vlada še tako prikrivati, resnica je, da se je po isterskih mestih klicalo evviva Italiji in kralju italijanskemu in pela italijanska himna. Proti vsem tem se pa ničesa ne stori. Sedaj se bode še le širila iredenta, ko vidi, da ima na Dunaji take zagovornike, da se jej vlada ne upa stopiti na prste. Če bode avstrijski patrijotizem v Istri vedno bolj zginjeval, niso brez krivde tisti, ki se niso upali proti razgrajalcem v Piranu in Kopru z vso odločnostjo braniti državne avtoritete.

Čudimo se pa nikakor ne, da se je vlada udala. Njen obstanek je odvisen od koalicije. Če bi se razbil Coroninijev klub, bi bil to začetek konca koaliciji. Dnevi sedanji vladi bi bili šteti. In utegnil bi se povrniti grof Taaffe s Steinbachom in ž njim znani načrt volilne reforme.

Mi ne dvomimo, da bi ne bil Hohenwartov klub mogel stvari drugače zasukati, da je dovolj podpiral težnje slovenskih poslancev. Mnogo mirnejša bi bila levica, da je Hohenwartov klub dal razumeti, da s svojim načelnikom vred izstopi iz koalicije, ako vlada odjenja neopravičenim zahtevam Italijanov. Tega pa klub ni storil in tudi ni težko uganiti, zakaj ne. Strah pred tem, da

se koalicija razdere, ga je odvračal od vsacega odločnega koraka.

Stranke, ki so pri koaliciji, se rade imenujejo državo ohranjujoče stranke. Dogodki v Istri so pa nam pokazali, da je vse to le goli humbug. Gibanje v Istri je bilo vse poprej kakor avstrijsko, ali vendar se koalicijske stranke niso mogle za to odločiti, da bi odločno branile avstrijstvo, temveč so naravnost ali pa posredno podpirali tiste, ki škilijo čez morje v blaženo Italijo.

Zmaga levičarjev v isterski zadevi je pa ohrabrila Nemce, da so začeli z vso silo borbo proti osnovi dvojezične gimnazije v Celji. Prav kakor v Istri začeli so se oglašati nemški občinski zastopi drug za drugim in mej nemškimi poslanci tudi nekaj vre. V poljskem klubu je tudi že nekaj nasprotnikov celjske dvojezične gimnazije. Verojetno je, da Nemci tudi tukaj zmagajo. Podpirali jih bodo gotovo tudi Italijani, kajti roka roko umije. Pogum je pa levičarjem zrastel, ko so v jedni stvari zmagali. Če so zmagali v stvari, kjer so proti njim govorili odločno avstrijski državni pomisliki, bodo pač ložje še v celjskem vprašanji, kjer tacih pomislikov ni. Nastal bode v kratkem hrup, da je koalicija v nevarnosti. Naši slovenski poslanci bodo pač nekaj napenjali svoje sile, navidezno jih bode nekoliko podpiral tudi Hohenwartov klub, ali vse svoje moči in veljave za nas ne bode zastavil.

Če pozebemo še v celjskem vprašanji, bode tega kriva le koalicija, v katero so nekateri naši poslanci zaverovani. Mi smo takoj s prvega trdili, da od koalicije nimamo v nobenem oziru ničesa dobrega pričakovati, in vse kaže, da smo imeli prav, zato pa zadeva težko odgovornost tiste slovenske zastopnike, ki so pomagali ustvariti sedanje neugodne politične razmere, napake se bodo še hudo maščevale nad vsem narodom.

Aleksander III. — Nikolaj II.

Minoli četrtek popoldan je v Livadiji umrl ruski car Aleksander III. po dolgi in hudi bolezni, v svojih najboljših letih. Rojen je bil dne 10. marca 1845. leta kot drugi sin carjeviča Aleksandra Nikolajeviča, pozneje carja Aleksandra II. Ker ni bil namenjen za vladarja, so ga precej jednostranski, samo vojaški vzgojili. Ta jednostranska vzgoja se je pri njem opazovala vse življenje.

Dne 24. aprila 1865. l. mu je umrl starši brat Nikolaj in on je postal prestolonaslednik. Prihodnje leto se je oženil z dansko princezinjo Dagmar, s katero je imel tri sinove in dve hčeri.

Carjevič Aleksander je kazal, da se ne vjema z liberalnimi reformami svojega očeta. Kazal je pa tudi nekako mržnjo do nemščine, kar je pa najbrž nekoliko vpliv njegove soproge, ki kot Danjka po dogodkih 1864. leta ni mogla trpeti Nemcev.

Kot carjevič se je pokojnik udeležil vojske proti Turčiji in je bil poveljnik jednega dela dunavske vojne.

Ko je bil dne 13 marca 1881. umorjen njegov oče od nihilistov, ki so mu vrgli bombo pod voz, je zasel on ruski prestol. V svojem manifestu je naznanil, da se bode strogo držal samodržavja, kar je držal do smrti. Svoboda pod njegovo vlado ni cvetela v Rusiji. Odpravile ali pa omejile so se prejšnje svobodnostne naprave. Zemstvom so se znatno omejile pravice, ravno tako tudi mestnim zastopom.

Car Aleksander II. je ravno hotel uvesti ustavo, ko ga je doletela smrt. Izdelal je bil ta načrt slavni ruski general in državnik Melikov, mož naudušen za napredek in omiko. Prvi korak Aleksandra III. je bil, da je odstranil tega moža. Tudi več druzih ministrov se je moralo umakniti.

Ves čas svojega vladanja imel se je car Aleksander boriti z nihilisti. Že l. 1881. v maji je nihilistični tajni odbor izdal neki manifest proti novemu carju in dne 18. junija sledil mu je neki ultimatum, kateremu pa vendar ni sledil noben atentat. Dne 3. oktobra zasledili so zaroto mej vojaškimi gojenci. Dvor se je na to preselil v Gačino, kjer so carja dobro zastražili, da nihilisti niso mogli do njega. Sedaj je bil nekaj časa mir. V januvarji 1883. leta. so nihilisti izdali neko spomenico na carja. V aprilu tega leta je bila velika nihilistovska pravda, v kateri jih je bilo pet obsojenih na smrt, 12 pa v pregnanstvo v Sibirijo Prihodnje leto je bil umorjen žendarmerijski polkovnik, ki je imel stražiti carja, potem je bilo pomorjenih že več druzih policijstov, kateri so imeli varovati carja. Leta 1887. so peterburški dijaki čakali s bombami carske sani na Nevskem prospektu. Nekdo jih je pa bil ovadil in več sto so jih zaprli. V maji t. l. so zopet 15 nihilistov obsodili na smrt, od katerih jih je car pomilostil sedem v večletno prognanstvo v Sibirijo. Leta 1888. se je pripetila velika nesreča na železnici pri Borki, kar je bilo tudi delo nihilistov. Car se je bil le nekoliko poškodoval. Nad 20 ljudij je bilo mrtvih, več pa težko ranjenih.

Leta 1890. so zaprli zopet 32 častnikov sumljivih nihilizma in v aprilu so pa pri Harkovu zopet bili odtrgali šine pred carjevim vlakom. Ker se je začasno izvedelo, se nesreča ni prigodila. Ves dogodek je nejasen ostal. Govorilo se je, da so vojaki s silo odganjali kmete z železnice in 42 pobili. So li kmetje nameravali carja ubiti, ali ga kaj prositi, še pozneje ni prišlo v javnost.

Lani se je zopet nameraval napad na carja, ali se je za časa zvedelo. Zaprli so bili zopet mnogo dijakov, častnikov in uradnikov. Manjših nihilističnih napadov se je pa izvršilo brez števila.

Car Aleksander je zmatral za svojo glavno nalogo razširjati ruski jezik in pravoslavje. Pod njem se je obnovil neki star zakon, po katerem se prepoveduje rabo poljščine na vseh javnih mestih.

Da bi narod zase pridobil, se mu je car večkrat skušal zbližati. Zanimal se je jako za razmere prebivalstva. Vse prošnje je sam reševal. Jako je omejil sijajnost pri dvoru. V Gačini je imel zase le tri sobe, slovesne

pojedine in slavnosti so bile silno redke. Navadno je obedoval vkupe s svojo rodbino, katero je jako ljubil. Njegovo življenje pa ni bilo prijetno, ker je bil v vednem strahu. Nekdo je dobro označil razmere v Rusiji: „Narod se boji carja, car pa naroda“.

V vnanji politiki se je pokojni car nekoliko oddalil od Nemčije in približal Franciji. Kot dober Slovan je britko čutil, da je baš Nemčija največ pripravila Rusijo ob sadove zmag ruskoturške vojske 1877. in 1878. leta., ko se je za slovanstvo preteklo toliko krvi. To mu je bilo tem težji, ker se je sam udeležil te vojne, prenašal vse težave in napore z vojaki.

Bil je pa v vsakem oziru neupogljiv. To se je videlo v njegovi politiki proti Bolgariji. Neizmerno se je čutil žaljenega, da so se Bolgari zjedinili, ne da bi ga bili vprašali za dovoljenje. Tega do zadnjega ni pozabil, in pod njegovo vlado ni bilo misliti na kako sporazumljenje mej Rusijo in Bolgarijo, ako se razmere ne uravnajo v zmislu berolinske pogodbe, to je, ako se Bolgarija zopet ne razdeli.

Ob svojem času so se bali, da Rusija začne vojsko zaradi Bolgarije. Neizmerno vojakov se je navalilo na zapadno mejo. Generali so tudi že silili, da se vojska začne. Car je pa spoznal, da ne kaže, ker nasproti stoji trodržavna zveza in treba poleg tega še računati z nihilisti. Rekel je baje nekoč: „Če začnem vojsko, utegnem postati car vseh Slovanov, ali pa tudi zopet le veliki knez moskovski“. Sicer pa tudi sploh ni želel vojne slave, ker vojska bi prehudo zadela narod. Zaradi tega je pa želel oslaviti svoje ime z mirnimi deli. Mnogo je storil zlasti za kmetski stan. Pospeševal je trgovino in obrtnijo. Pod njegovo vlado se je začela graditi velika sibirska železnica, ki je svetovnega pomena. Pred vsem mu je bilo na tem, da v gospodarskem oziru naredi Rusijo nezavisno od zapadne Evrope. Zato, kar je storil v tem oziru, mu bode Rusija vedno hvaležna.

Sedaj je pa prišel na prestol starši sin Nikolaj II., ki je bil rojen dne 18. maja 1868. l. Hvalijo ga, da je močno izobražen in zlasti govori več jezikov, mej drugim tudi poljščino. Kakšnega političnega mišljenja je, ni znano, ker se s politiko ni dosti pečal. Iz njegovega manifesta in pa iz nekaterih druzih izjav bi se dalo sklepati, da bode hodil po potih svojega očeta, samo da najbrž ne bode celo tako oster. Glede Bolgarije pa kažejo nekatera znamenja, da se vsaj nekoliko zboljšajo razmere. Bolgarski knez in pa vlada sta izrekla sožalje povodom smrti carja Aleksandra III. in dobila iz Peterburga prijazna odgovora, kar bi o prejšnjem času ne bilo pričakovati.

Mi želimo, da se ruskemu narodu pod novim carjem razširi svoboda. Mi ne spadamo mej tiste, ki mislijo, da Rusija mora napredovati le pod samodrštvom. Taka državna oblika je nasprotna slovanskemu duhu, in se je zanesla od drugod v Rusijo. Zato so se pa že Rusi večkrat skušali, da bi se jo otresli. Prejšnje slovanske državice na zemlji sedanje Rusije so bile ustavne. Da bi se le kmalu tudi v tem oziru slovanski duh zmagal tujega v Rusiji.

Politični pregled.

Državni zbor je končal generalno debato o načrtu novega kazenskega zakona in prešel v podrobno. Ko je predsednik Chlumecki se spominjal v državnem zboru smrti carja Aleksandra, prijatelja avstrijskega cesarja in ohranitelja miru, je proti temu ugovarjal v imenu poljskega naroda Poljak Lewakowski, kar je vzbudilo nevoljo celo mej poljskimi državnimi poslanci. Pač je pa Lewakowski dobil več odobrovalnih brzojavk od raznih poljskih odličnjakov iz Galicije, Švice in Pariza.

Mladočehi. V Olumici izbajajoči „Pozor“ izvedel je od nekega mladočeškega voditelja v Pragi, da so Mladočehi mislili, vse Staročehe izvabiti v mladočeški tabor, potem pa začeti radikalnejšo politiko. Ta njih račun so pa prekrižali radikalci, ki so prehitro pokazali svoj radikalizem, da so se prestrašili vsi zmernejši življi. Poleg tega so pa nastopili pot, ki je nasprotna mladočeški. Norčujejo se že iz narodnosti, slovanstva in češkega državnega prava. Radikalni vseučiliščniki grdé češko vseučilišče, da je nazadnjaško in priporočajo premožnejšim dijakom, naj gredo na nemška vseučilišča. Pri vsakej priliki smešijo češke profesorje. Sedaj Mladočehi priznavajo, da so jo zavozili, ker radikalizem, ki so ga vzgojili, postaja nevaren vsem narodnim težnjam. Pri tacih razmerah ni več misliti, da bi Staročehi prestopali v mladočeški tabor, ko vidijo kam je mladino zapeljala nepremišljena mladočeška politika. Mladočehi se pa sedaj tudi ne morejo z vso odločnostjo boriti proti vladi in Staročehom, ker se morajo sami braniti proti radikalcem. Veselo je le to, da je prosti narod še toli razsoden, da se ne bode dal zapeljati od tistih radikalcev, ki delajo že proti narodnosti češki.

Volilna reforma. — Posvetovanja mej vlado in zaupniki kluba le počasi napredujejo. Dosedaj niso imela druzega vspeha, kakor da so se odklonili vsi dosedaj predlagani načrti novega volilnega reda. Treba bode sestaviti nov načrt, na kakšni podlagi, o tem se pa dosedaj še niso mogli sporazumeti. Vlada baje priganja, da bi kmalu se doseglo kako sporazumljenje, ker je nasproti višjim krogom zavezana, da izvrši volilno reformo, ali zastopniki klubov se pa za vsa priganjanja ne zmenijo, ker ne marajo za nobeno premembo volilnega reda.

Istersko vprašanje. — V Piranu se je zopet izobesil dvojezični napis. Vse se je mirno izvršilo, samo nekateri italijanski trgovci so bili zaprli svoje prodajalnice v znamenje žalosti. Ta napis pa baje stalno ne ostane, temveč se zameni čez nekaj časa z italijanskim. Izobesili so ga baje le zaradi tega da se pokaže državna avtoriteta. Vlada ne mara, da bi se reklo, da se je ustrašila poulične druhalji. Po našem mnenju je pa stvar povsem ista, naj bi se bil sedaj pustil italijanski napis, ali če se razobesi še le čez nekaj mesecev. To bode zmaga italijanskih pouličnjakov, bodi kakor koli.

Civilni zakon na Ogerskem. — Sankcija vladne predloge o civilnem zakonu se še nekaj odklada. Krona ne mara, da bi se ta stvar izkoriščala od strani vlade, ko prideta v gospodski zbornici predlogi o svobodnem bogoslužji in pa o jednakopravnosti židovske vere zopet na vrsto. Nekateri konservativni listi trdijo, da je krona zasledila, da se predloge, ki so se jej predložile v sankcijo, bistveno razlikujejo od predloženih v predsankciji in se nadejajo, da se jim sankcija odreče. Nam se to ne zdi verojetno.

Srbija. — Nikolajevič, srbski minister-ki predsednik je odstopil in poklican je na njegovo mesto Nikola Kristič. Nikolajevič je stavil kralju neke pogoje, mej katerimi je tudi ta, da se Milan ne meša v ministerske zadeve, ka-

terih pa kralj Aleksander ni hotel spolniti vsled česar je Nikolajevič odstopil. Novi ministerski predsednik je nad vse strog, a močno udan razkralju Milanu, zovejo ga celo „Milanovega krvnika“. Sploh se govori, da bo v Srbiji pod njim gospodovala le ječa in puška in ne zakoni. Tudi drugi novi ministri so več ali manj naklonjeni Milanu, ki bo to priliko sebi v korist gotovo vedel porabiti. Novo ministerstvo je tudi večinoma radikalne barve, kakor imajo tudi pri narodu radikalci največjo veljavo. To je Milan uvidel in hoče se toraj tem približati.

Vatikan. — Papež ima sedaj zbranih okrog sebe več vzhodnih škofov in se posvetuje ž njimi, kako bi bilo zjediniti vzhodne razkolne cerkve s katoliško cerkvijo. Bilo je že več sej Da bi sledili blagim in prevzvišenim namenom našega velikega papeža lepi vspehi, to mora biti presrčna želja vsakega katoličana.

Azija. — Boj mej Japonci in Kitajci traja dalje. Smelo se pa reče, da ga mora biti kmalu konec Kitajci podlegajo toli dosledno, da jim na zmago niti misliti ni več moč Maloštevilni, a dobro izurjeni Japonci pa odrihajo po njih in jih premagujejo povsod. Naravno je potem, da morajo Kitajci podati Japoncem roko v spravo. — Najnovejša poročila vedo ravno povedati, da so Japonci vzeli Kitajcem Port Arthur, veliko vojno luko, v kateri so velikanski arzenali, in ki je središče kitajske pomorske vojne. Če je ta vest povsem resnična, Kitajci nimajo za na morje nobene moči več.

Obrtnija.

Kdo naj ima pravico jemati mero?

III.

Da naši postavodajalci z malimi izjemami vprašanje o obrtni reformi opazujejo z jednostranskega stališča, da nimajo nobenega smisla za nekatere pravice, katere bi moral imeti rokodelec kot tak proti nerokodelcu, je jasno pokazala obrtna enketa.

Ugovor nekega člana odsekovega pri tej enketi proti meni, da bi na pr. v kacih toplicah ne mogli naročniku od tovarne preskrbeti klobuka po gotovi meri, ko bi prodajalci s klobuki ne smeli jemati mere, najbolje dokazuje, kako zmešani pojmi vladajo še v tem odseku. V sedanjem trenotku, ko se gospodje pripravljajo, da obrtni red zopet preustrojijo, se mi zdi potrebno, njim to stvar malo bolj pojasniti, nego je to bilo v naglici v enketi mogoče, in jim dokazati, da bi naročniku ne bilo treba gologlavemu iz toplic iti, ko bi tudi ondu ne bilo klobučarja opravičenega za jemanje mere.

Nobenemu izmej nas še na misel ni prišlo, vprašanje mere tako do skrajnosti poostriti, kakor je to storil v viden strah svojih tovarišev oni član odsekov.

Po naših veljavnih pravicah je trgovina z obrtnimi izdelki svobodna. Vsakdo lahko prodaja obleko, čevlje, klobuke itd. Ti klobuki, obleka in čevlje izdelujejo se po določenih velikostih, in je mera širokosti klobuka, širokosti in dolgosti suknje in po dolgosti čevljev označena na dotičnih predmetih. Če kupec želi klobuk, mu prodalec zmeri obseg glave in poišče primeren klobuk. Če ni imel primernega klobuka, pač trgovca ni nikdo oviral, reči kupcu naj počaka, da dobi tak klobuk iz tovarne. Ravno to je storil tudi prodajalec z obleko. Nikakor ni dajal poskusiti vseh sukenj, če so prav, temveč je pomeril obseg telesa in poiskal dotično velikost. Če je ni imel v prodajalnici, mu pač ni preostajalo druzega, kakor naročiti obleko omenjene velikosti, in kupec jo moral čakati, da pridejo, če ni rajši naročil suknje pri krojači.

Proti tacemu jemanju mere v namen, da se blago ložje proda, se od naše strani dosedaj ni nikdo upiral, če tudi se je to delalo že desetletja.

Gospodje trgovci so pa šli dalje. Najeli so koga, ki je znal jemati mero za prikrojevanje. Nekateri so se to naučili sami in so jemali naročbe po meri, in so bili to, kar mi razumemo pod strokovnim izrazom „merski krojač“. Konfekcijonarji so naznanili, da sedaj ne prodajajo samo že narejene obleke, temveč da narede obleko po meri za vsak poseben slučaj, jo poskusijo in popravijo. Niso prodajali le narejenega blaga, temveč so si dali iz blaga, katero imajo v zalogi, primerno izbrati, potem so vzeli za prikrojevanje potrebne mere, vrezali iz izbranega blaga obleko, jo poskusili na pol izdelano, tako da se njih delovanje ni nič ločilo od delovanja stalnih mojstrov, razen tega, da so drugi morali delati zanje.

Proti takemu delovanju trgovcev se upirajo rokodelci, kateri so mislili, da imajo po obrtnem redu sami pravico jemati in izvrševati dela po naročbi. V tem jih je moralo tembolj utrditi, to, da izvrševanje rokodelstva varuje dokaz zmožnosti, in torej trgovci niso mogli imeti pravico za to.

Upravnemu sodišču bi torej bilo jako lahko mogoče odločiti, da se gori opisano delovanje konfekcijonarjev dotika zakonito priznane pravice rokodelcev, da s tem zgubi ves pomen zakonito rokodelcu priznana pravica, in se zatorej ne more priznati konfekcijonarjem pravica, da bi smeli jemati mero za naročeno delo.

S čisto vestjo bi se bilo lahko odločilo, da še nima pravice, tudi posredne ne, izdelovati obleke, kdor jo ima samo pravico prodajati.

Lahko bi se bilo odločilo, da izraz „konfekcijonar“ se ne vjema z novo obrtno zakonodajo, da so po obrtnem redu le „trgovci“ z obleko in „krojači“, da se torej izraz konfekcijonar niti rabiti ne sme, ker se po smislu tu more misliti le izdelovalec, v tem slučaji krojač.

Vsaj imamo vendar domačih besed, da določimo meje trgovine in izdelovanja, in misliti si ne morem, da bi kako obrtno oblastvo v Avstriji bilo mislilo dati komu pravico do krojaštva, ako mu je dalo na konfekcijo se glaseči obrtni list. Kako prav je to mnenje, kažejo mnoge izjave trgovskih zbornic in odločbe jako visocih deželnih oblastev. V konfekcijonarji videli so vedno le trgovca z obleko, z drugimi besedami prodajalca že izdelanega obrtnega izdelka, nikakor pa ne opravičenega posredovalca mej konzumentom in producentom.

Mi hočemo pojasniti stvar še na nekaterih vzgledih: Kupec s krojnim blagom bi se spomnil, da bi prodajal poleg svoje trgovine narejeno obleko. Po sedajnih veljav

določbah ima za to pravico, ako le naznani. Kakor hitro pa ima narejeno obleko na prodaj, je pa prodajalec z obleko in ima po odločbi upravnega sodišča tudi pravico jemati mero, in dajati naročeno obleko narediti kacemu mojstru ali kaki tovarni. Trgovec, ki si je s trgovino s starimi hlačami pridobil nekaj denarja, kupi si nekaj cene obleke, vzame si prostor in napove si trgovino z obleko. Takoj dobi tudi primernega mojstra, komur plača pridobitkarinski list in sedaj gre hitro za naročniki.

Trgovec preskrbi si razne vzorce in gre od hiše do hiše ne s starimi hlačami, temveč ponuja novo delo po meri, pri čemer seveda pripoveduje, da je njegov krojač izvrstna moč, in bolje in ceneje dela, kakor drugi mojstri. Tacih in jednakih slučajev bi lahko na stotine naveli. Nastane torej vprašanje, naj li zakonito varstvo rokodelstva obstoji le v tem, da sme delati za druge, ki se rokodelstva niso učili, davek plačevati in vajence učiti.

Kakšen zmisel pa ima po tem še omejitev z dokazom zmožnosti? Pravo delovanje rokodelčevo pač ni samo šivanje! Zato ima pomočnike; njegovo pravo delo je to, da jemlje naročila, kar dovršuje z merjenjem in oddajanjem dela pomočniku. Ravno to sme pa tudi trgovec, le s tem razločkom, da mora prvi za pomočnika plačevati davek in donesek bolniški blagajnici, trgovec pa nima te „prijetnosti“, ker imajo njegovi pomočniki pridobitkarinski list.

To je le igranje z besedami, samovoljno zavijanje stvarij in izogibanje zakonov, če se zmatrajo za konfekcijonarje delajoči krojači za zakonito opravičene mojstre, v resnici so le obdačeni pomočniki prodajalcev z obleko, s čemer konfekcijonar popolnoma naravnost izvršuje posel samostojnega, izučenega krojaškega mojstra.

Obrtnijske raznoterosti.

Nova železnica v Mehiki. Te dni se je otvorila v Mehiki železnica, ki veže Mehikanski zaliv s Tihim morjem. Ta železnica je velikega pomena. Delala se je šestnajst let. Dva podjetnika sta delo pustila, ker ga nista mogla izvršiti, tretji podjetnik je celo življenje zgubil pri tem podjetji. Naposled jo je dovršila neka angleško-ameriška družba. Stala je železnica okrog 50 miljonov goldinarjev. Sedaj se pa še delajo neke zgradbe, ki bodo omogočevale prekladanje blaga z ladij naravnost na železniške vagone in narobe. Ta priprava bode z opet stala kacih 5 miljonov goldinarjev. Ta železnica je posebne važnosti, ker se ni dodelal panamski prekop in se sploh ne ve, če se bode kdaj dodelal. Sedaj je vse tiho o tej stvari.

Kmetijstvo.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne junuvarja 1895. leta.

S poukom v podkovstvu je združen tudi nauk o ogledovanji živine in mesa. Kdor želi vzprejet biti v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. s spričevalom, da se je pri kakem kovači izučil za kovaškega pomočnika;
2. z domovinskim listom;
3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega vedenja, in
4. da zna brati in pisati slovenski.

Ubožni učenci morejo tudi dobiti štipendije po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendije imajo predložiti:

1. ubožni list,
2. spričevalo o poštenem vedenji, in
3. potrdilo, da so delali uže dve leti za kovaške pomočnike. Prošnje z le temi spričevali imajo poslati vsaj do 15. decembra glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca junija 1895 leta. Kdor dobro prebije preskušnjo, more po postavi iz 1873. leta dobiti patent podkovskega mojstra, ker sedaj ne more nihče brez preskušnje postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec si ima za šolski čas skrbeti le za živež in stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmerom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih boleznij, pa tudi premalo izurjenih oglednikov živinskih in mesovnih, zatorej naj bi skrbela županstva, da dobode vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in živinskega in mesovnega oglednika.

Ivan Murnik,
predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis,
začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 27. in 28. decembra t. l., in sicer: 27. decembra skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskavali podkovske šole, 28. decembra pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, kateri hočejo delati to skušnjo, naj se oglase pri podpisanem vodstvu do 15. dne decembra t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani
dne 2. novembra 1894.

Dr. Karol vitez Bleiweis.

Kmetijske raznoterosti.

Gonja na pašo. Kadar jeseni začno biti mrzle noči in se prikazuje slana, naj se živina ne goni na pašo, dokler solnce ne posuši trave in je ogreje. Sicer se živina prehladi in rada zboli. Sploh je pa potreba polagoma preiti k krmljenju v hlevu.

Nečista voda ni za napajanje. Če daješ živini nečisto spridenо vodo, jo grize v vampu in dobi drisko, ali pa dobi še kako drugo bolezen. Krave, ki pijejo spridenо vodo, imajo manje mleka in je večkrat spridenо.

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

V duhu nahajamo se še vedno na postaji Rakek. L. 1884. na kresni dan kmalu po polnoči dospel sem bil vdrugič od Ljubljane do le sem, in tu čakal prvega svita jutranje zore. Tudi spomini na takrat ostanejo v moji duši neizbrisljivi, toraj so se mi stavili pred oči tudi to noč. Naj omenim kaj malega še o njih. Namenjen sem bil takrat na Bloke. Da bi pa v tej priliki te kraje še bolj natanko spoznal, dogovorila sva se bila z preblago dušo, † č. g. laščanškim župnikom M. F., da se snideva zjutraj okoli 6. ure na Bloški Polici, odkodar hočeva skupaj romati na Križno goro, kjer naj bi on tudi maševal. Od tega božje-potnega kraja sem še kot otrok mnogokrat čul pripovedovati, bival je ondi mnogo let tudi moj dober znanec č. g. J. B. (Križnogorski) kot nasamni duhovnik starotrške fare.

Zelo zgodaj odrinil sem bil z Rakeka. Blizu Cerknice pokazala se mi je neizmerna planota svetoznanega njenega jezera. Menim, da je malokrat tako vode-bogat, kot ono leto. Ne jezeru, ampak morskemu zalivu je bil enak. V Cirknici se nisem nič mudil, da si tudi ondi nisem bil brez prijateljev. Bilo je še prezgodaj. Lego ima ona prav prijetno, ker je pozidana na zmernej višavi. Fara je sloveča, stara. Njeni početek se šteje v l. 1261. O Valvazorjevem času je štela 29 podružnih cerkva. Tudi v Grahovem se nisem nič mudil; pogrešal pa sem ves pot človeka, ki bi poznal te kraje, zlasti gorôvje, da mi bi kaj o tem tolmačil. Le Križna gora kazala se mi je pred manoj s prijazno cerkvijo na vrhu. Ko dospem na Bloško Polico, in vprašam v krčmi po svojem prijatelju, reklo se mi je:„ že precej dolgo je, kar se je peljal, tu mimo proti Ložu“. Nekako neprijetno sem bil iznenaden s tem nepričakovanim poročilom. Kaj čem zdaj, si mislim. Saj sem mu vendar natančno pisal svoj namen. Ako se je pa peljal proti Ložu, gotovo ne pride na Križno goro. Mene pa je, ker sem bil že v njenem podnožji, vendar le mikalo podati se gori. Vprašal sem za bližnji pot, a popisovali so ga mi tako zmedeno, da sem vedel, ako se sam gori podam, ni gotovo, da bi dosegel svoj namen. Vem namreč iz večkratne skušnje le predobro, kaj so gôzdne steze v tujini. Rad si bil najel kažipota, pa, — čudno! — in skoraj neverjetno! — v vsej vasi ga ni bilo najti, in celo proti plačilu ne. Mladih ni bilo doma; odšli so bili zarad sopraznika k nekej podružnici k sv. maši, starejši pa in domači varhi so se izgovarjali, da morajo krmiti živino. Prav z težavo in na lepo prošnjo se je poslednjič voljala neka ženska, da me hoče spremiti na goro. A hodila sva tako naglo, kakor da nama gorí za petami. Dokler je imela Križna gora svojega lastnega g. duhovnika, je utegnila biti pot od Bloške Police gori dobra; a ker romarski kraj pogreša že dolgo te stalne dobrote, so bile pota in steze tako zaraščene z grmičjem in prepreženе s protjem, da je bilo komaj komaj za pririti skozi. Še divjačina mora imeti svoj trud, ako išče v teh goščah zavetja. Bog ve, kam se bi bil zgubil brez voditeljice. Poslednjič pripraskava na vrh. Božjepotni kraj najdel sem dokaj bolj prijeten in prijazen, kakor sem si ga domišljeval. Mislil sem, da je gora skalovita, svet pust, a najdel sem ravno nasprotno. Razun južne strani je gora gosto zaraščena. Cerkev in župnišče videl sem v prav dobrem stanu, razgled na Lož in Stari trg proti jugovshodu prav mičen, (zelo enako kakor raz gore Sv. Jošta na Šmartin poleg Kranja in okolico). — Na severno stran pa se je v dolini razlivalo cirkniško jezero skoraj morju podobno, in površje je nepokojno migljalo v miljardih od zjutranjega solnca zlatenih valčkov. Ni se mi bilo skoraj moč po eni strani nagledati lepote tega naravskega čudeža; po drugi strani pa sem si mislil: Ubogi ljudje, kaj bo letos z njih poljskim pridelkom, ko ga še o tem času (o Kresu) zagrinjajo in zalivajo tolike vodene sile! —

Prijaznemu mežnarju sem pravil, kako sva se z mojim predragim prijateljem glede romanja na Križno goro menda napak razumela, in prosil sem ga, naj mi vsaj cerkev odpre, da bom opravil sam za se kratko pobožnost. Svetišče sicer ni veliko, a jako prijazno in snažno ogleštano. Kar me je pa še posebno veselilo v njem, je bil spomin na mojega dobrega prijatelja in znanca še iz mladinskih let, slikarja in kiparja † Štefana Šubic-a, ki je okrasil cerkev s presnimi slikarijami, kar sem z velikim zanimanjem ogledoval. Že sem nameraval zapustiti mični Božji hram, kar pride mežnar noter in mi reče:„ Gospod so pa vendar le prišli, in bodo maševali“. Nisem bil z lepa kakega človeka tako vesel, kakor mojega preblagega Matevža na tako daljnem in tujem kraji. Z ginljivim pritrkovanjem naznanjevali so dobrovbrani zvonovi dalječ dol v globoko Loško dolino, da se nahajajo romarji na Križni gori.

Po sveti maši sva se z prijateljem nekoliko okrepčala, ogledala si duhovsko stanovanje, odkodr je † č. g. Križnogorski marsikaki dopis odposlal „Novicam“, potem pa se podala, zatopljana v srčne pogovore, mimo kapelic sv. Križevega pota v dolino proti Staremu Trgu. Tam dol najdel sem zopet dobrega znanca iz mladostnih let, č. g. župnika B. L. (zdaj tudi že v večnosti), ki naju je oba zelo prijazno sprejel. Kar povsod rad naredim, da si pogledam kako cerkveno stavbo, storil sem tudi ondi. Starotrška farna cerkev je zelo prostorna in lepa. V njej si je tudi pokojni Štefan Šubic postavil marsikak spomin svojega uma in dlana. Fara je stara že od l. 1221. (Za časa Valvazorja je imela 24 podružnic, naše dni pa 21

in zraven še 2 kapelici, v katerih se tudi mašuje.) Obiskal sem tudi starotrško 4razredno šolo, in šaljivo predstavil se kot novi okr. nadzornik, kar se mi pa, se ve, — ni sponeslo, ker sva si bila z g. nadučiteljem že stara pobratima in znanca. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Novo šolsko klop je izumil učitelj gospod Flor. Rosman v Kiškem. Klop je od higijenikov in tehnikov najboljše ocenjena. Izumitelj si je za klop izprosil privilegij.

Prvi bosenski doktor modroslovja. Dne 22. m. m. je na dunajskem vseučilišču naredil drugi strogi izpit suplent višje gimnazije v Serajevu T. M. Alaupović in si pridobil doktorstvo modroslovja.

Zolla. Francoski romanopisec Zolla je prosil avdijence pri papeži. Njegov roman, v katerem se opisujejo dogodki v Lurdu, je nasproten nauku katoliške cerkve in je od cerkvenega oblastva prepovedan.

Novice.

— **Slovenske šole v Gorici.** Naučno ministerstvo je zavrnilo pritožbo mestnega zastopa goriškega, ki se je pritožil proti ukazu deželnega šolskega sveta, da mora ustanoviti na svoje stroške slovensko ljudsko šolo v Gorici. Mestni zastop sklenil se je dalje pritožiti na upravno sodišče. Nadjati se je pač, da i tu zavrnejo predrzni rekurz Goričanov in da bo mestni zastop prisiljen ustanoviti slovensko ljudsko šolo v Gorici. Verujemo, da bo to bolelo ošabne Lahe, toda preverjeni naj bodo, da se bodo tudi na to navadili, kakor tudi še na kaj druzega, kar pride.

— **Družbi sv. Cirila in Metoda** so od 20. septembra do 20. okt. t. l. darovali: Gdč. Janja Miklavčič-eva učiteljica v Kranju, lepo zbirko koristnih knjig; vzorne rodoljubkinje, litijske Slovenke, drugo pokroviteljino v znesku 100 gld., zastopnica jim bo blag. g. Helena Bevk-ova; podružnica v Kranjski Gori, ki jej je sedaj prvomestnik naš glavni tajnik, vč. g. župnik A. Žlogar, v svojem letnem donesku 86 gld. tudi 15 gld. „kronskih darov“, nabranih povodom svojega letnega zborovanja; sl. Gornjesavinska posojilnica v Mozirju zopet 25 gld.; vč. g. župnik J. Černko, blagajnik vuhred-marenberške podružnice, 35 gld., nekaj je letnine, večinoma pa dohodek tombole in znesek nabran v nabiralnici v Marenbergu, vč. g. duhovni svetnik Matej Preželj, župnik v Mavčičah, 5 gld. in g. Avg. Kunc v Černomlju 6 kron kot III. dobitek pri kegljanju v podporo naši družbi. — Srčno priporočamo vesolnjemu Slovenstvu našo družbo. Zaupanjem pričakujemo obilih darov. Slovenska požrtvovalnost, kot jo svedočijo n. pr. Litijske Slovenke, ki po krajcarjih zbirajo stotake in delavne podružnice, to nam daje pogum. Zato kličemo: Bog povrni darovateljem! Bog živi naslednike!

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— **Napisi v Istri.** Rogoviljenja od strani italijanskih prenapetežev proti pravičnim dvojezičnim napisom po Istri še ni konca. Dne 2. t. m. zbralo se je v Trstu več isterkih italijanskih županov, da bi storili pri c. kr. namestniku potrebne korake v prospeh svoje stvari. Namestnik Rinaldini je bil vendar toli previden, da italijanskih mož ni vsprejel. Imeli so na to v mestni dvorani neko posvetovanje, v katerem so dali duška svoji nevolji proti dvojezičnim napisom in se navduševali drug druzega za boj proti pravičnosti. Tržaški župan dr. Pitteri pa je pozdravil v imenu mesta svoje italijanske sodruge. Pred mestno hišo zbrala se je množica ljudij, ki so hoteli demonstrovati, a policija jih je razgnala. Ko se je razobešal napis v Piranu je pred sodnijo in v obližju se postavilo 2 stotniji vojakov pod poveljstvom podpolkovnika. Pri taki straži pač ni bilo nevarnosti za tistega, ki je tablo na zid pribijal. Dvojezični napis pa tudi pozneje stražijo vojaki. — V Balah napali so na vernih duš dan orožniško postajo s kamenjem. Pobili so vse šipe in ranili ednega orožnika. Dvojezični napis orožniške postaje so tudi razbili. Le z težka so orožniki pomirili izgrednike. — V Buzetu so dne 6. t. m. po noči zamazali dvojezični napis na pošti. — V Novemgradu (Cittanova) v okraji Poreškem je dne 5. t. m. po noči pijana druhal kričala po ulicah „Evviva l' Italija“! in s psovkami grdila Slovane. Orožniki so s silo razgnali razgrajalce. — Slovanski državni poslanci iz Primorske grof Alfred Coronini, dr. Gregorčič, Nabergoj, dr. Laginja in Spinčič bili so dne 6. t. m. pri ministerskem predsedniku knezu Windischgrätzu zaradi isterskih zadev in so ga v prvi vrsti opozorili na demoralizujoči vtis, katerega je naredilo vladno omahovanje glede dvojezičnih napisov na primorsko prebivalstvo. Ministerski predsednik je natančno se pomenkoval o tej zadevi s poslanci in jih zagotavljal, da je vlada vsem narodom enako naklonjena. — Ko bi to vse delali Slovani, bi najbrž že davno imeli izjemno stanje.

— **Na starinjske najdbe** iz rimske dobe, ki so precejšnje vrednosti naleteli so pri izkopavanji zemlje za temeljno zidovje „Narodnega doma“ v Celji.

— **Častnim občanom** izvolil je občinski zastop litijski g. Janeza Jeretina, večletnega prvomestnika cestnega odbora, za zasluge, katere si je stekel kot tak.

— **Telefon.** Dne 2. t. m. izročil se je v Gorici državni telefon javnemu prometu. — Za Ljubljano je naprava telefona gotovo tudi potrebna. Vršile so se svojedobno v ta namen že poizvedovanja, a ker je prišla na površje graditev novega poštnega poslopja, je naznanilo trgovinsko ministerstvo, da se bo mogel v Ljubljani napraviti državni telefon šele, ko bo dovršeno novo poštno poslopje. Ker se s to zgradbo v kratkem prične, je torej tudi obistinitev državnega telefona v Ljubljani prav blizu.

— **Državna podpora.** C. kr. poljedelsko ministerstvo je za vodovod v Selščeku-Begunjah pri Cerknici dovolilo 4000 gld. podpore.

— **Knjige družbe sv. Mohorja** so že izšle.

— **Kmetijska družba kranjska** vabi na izredni občni zbor, ki bo v četrtek dne 29. novembra t. l. ob $^1/_2$ 11. uri dopoludne v ljudski šoli v Mokronogu. Na zboru se bode razgovarjalo o pridelovanji sladkorne pese in o vpeljavi sladkornega obrta na Dolenjskem. Pristop k občnemu zboru je dovoljen tudi nečlanom.

— **Podržavljenje južne železnice.** Jutri prično se mej zastopniki obeh trgovinskih ministerstev in zastopniki uprave južne železnice posvetovanja glede pogojev o prevzetji južne železnice od strani države.

— **Podružnica c. kr. kmet. družbe v Starem trgu pri Ložu** je v namen povzdige sadjarstva v Ložki dolini napravila drevesnico.

— **»Glasbena Matica«** v Ljubljani priredi svoj prvi koncert v pondeljek dne 12. novembra zvečer v redutni dvorani. Vspored je posebno zanimiv. Sedeži se dobivajo pri knjigotržcu g. Ant. Zagorjanu na Kongresnem trgu. Rodoljubi se opozarjajo, da obilo posetijo koncert.

— **Novo poštno poslopje** v Mariboru, ki je v velik kras mestu, so dne 29. m. m. slovesno odprli.

— **Za belokranjsko železnico** sta sklenili črnomeljska in metliška posojilnica podpisati po 1000 gld.

— **Porotno zasedanje** pri c. kr. deželnem sodišči v Ljubljani se prične dne 26. novemdra t. l.

— **Trtorejsko zadrugo »pepinjero«** so osnovali v Krškem. Namen zadruge je pospeševati trto- in vinorejo v obče, posebno pa v krškem okraji s tem, da ustanovi na primernih

krajih pepinjere. da vzgojuje, kupuje in prodaja ameriške ključe, bilfe in cepljene ameriške trte. Zadružni deleži so določeni na 10 gld. Zadružni odbor daje rad natančna pojasnila o nameravanem delovanji zadruge. Predsednik zadruge je g. Iv. Knavs župnik v Krškem, tajnik dr. T. Romih meščanski učitelj v Krškem.

— **Prašičja razstava v Novemmestu** dne 23. oktobra t l se je nepričakovano dobro obnesla, je pokazala lep napredek domače prešičoreje in ob ednem svedočila v lepih vspehih, ki se dado doseči s tem, da se požlahtnuje domače pleme z jorkširskim plemenom. Vsega skupaj je bilo razstavljenih ravno 100 prasičev s 53 praseti. in sicer v I. oddelku za plemene prašiče: 12 merjascev, 17 svinj (med tem 7 s 53 praseti) 1 merjašček in 14 mladih svinj, skupaj 44 glav; v II oddelku za pitane prašiče je bilo pa razstavljenih 22 pršutnikov in 34 starih pitanih prašičev, skupaj 56 glav. Izmed razstavnikov so se posebno odlikovali grof Barbo iz Rakovnika, za tem kmetijska šola na Grmu (za razstavljene prašiče v obeh oddelkih), dalje vitez Langer iz Bršlina, Flor. Zorko iz Družinskevasi in grof Magheri iz Otočic, kateri so razstavili prašiče, ne da bi tekmovali za premije. Razstavni odbor jim je priznal diplome Premije. 20 na številu, so se pa priznale v I. oddelku in sicer po 20 kron sledečim tekmovalcem: Jož. Košaku iz Dol Kronovega. Amaliji Schiebel, graščakinja v Breitenau in Ivanu Kristanu iz sv. Roka; premije po 10 kron pa: Jakob Košaku iz Družinskevasi, Fran Florijančiču iz Št. Petra, A. Hodniku iz Dol. Kronovega, Jože Pergarju iz Šmarijete, Šporarju iz Herinjevasi F Smerekarju iz Radule in Ig. Pavlinu iz Mokronoga V II. oddelku za pitane prašiče so se priznale premije po 20 Kr. Jakobu Pavčiču v Novem Mestu. Ivan Banjku iz Metlike in Jure Banjku iz Božakovega, premije po 10 kron pa: Ivan Vuhšiniču iz Božakovega. Jože Kolencu iz Novega Mesta, Miha Nageljnu iz Smolene Vasi, Fran Pezdircu iz Drašič, Jože Košaku iz Kronovega, Miha Vovku iz Gotne Vasi in Janezu Turku iz Gotne Vasi.

— **Pri padci** se je smrtno poškodval 24letni magistratni praktikant v Trstu Josip Cozzutti S svojimi znanci je popival po raznih gostilnah. V neki gostilni je padel na prekucnjeni stol. Priletel je ravno na jedno stolovo nogo in takoj čutil hude bolečine v trebuhu. Prenesti so ga morali v bolnico kjer je tudi umrl.

— **Poskušen samomor.** Postrežnica tržaške bolnice S. si je v bolniški kopelji prerezala žile. K sreči, da jo je našel vratar. Uzrok poskušenemu samomoru je, ker so jo hoteli odpustiti iz službe

— **Samomor.** V nekem hotelu v Grinjanu so te dni našli mrtvo Pavlino Schuman iz Draždan. Njen ljubinec arhitekt Emil Melzer je izjavil, da sta se hotela oba ustrupiti, ker jima gre slabo, ali on je zgubil pogum Ona se je pa zastrupila s karbolovo kislino. Ker tudi kako hudodelstvo ni izključeno, so njega zaprli

— **Zastrupil** se je v Trstu že drugič neki Albert Kordeš iz Ljubljane. Nesrečnež prišel je pred kratkim iz Brazilije. Beda ga je trla in zastrupil se je prvikrat dne 21. oktobra t. l. Toda skesal se je svojega djanja in hitel je k zdravniku, ki ga je rešil smrti. Drugič se je zastrupil dne 3 novembra. Iskala ga je policija zaradi nekega politiškega prestopka Sedel je v neki gostilni, kar zapazi, da gre policija ponj; spije hitro strup. Prenesli so ga v bolnico, a se dvomi, da bi sedaj okreval.

Vohunstvo v Franciji.

V Franciji se mnogo piše in govori o tem, da so zaprli v Parizu stotnika generalnega štaba Dreyfusa. Jedno leto je bil ta stotnik v pisarni generalnega štaba, kjer so shranjeni najvažnejši dokumenti o deželni brambi. Tu se izdelujejo vsi dokumenti za mobilizacijo in tu so pripravljena že glavna povelja za slučaj proglašenja vojske. V tej pisarni se tudi določujejo zbirališča vojne ob vojski in če izve sovražnik za ta zbirališča, lahko to zbiranje prepreči. Sedaj je še tajno, katere papirje je Dreyfus prodal neki tuji vladi, ravno tako se ne pove, je li deloval za Nemčijo ali za Italijo.

Občeval je največ z Italijani. V Monte Carlu so ga videli v pogovoru z italijanskim polkovnikom. Zadnji čas so ga močno nadzorovali. Sodi se, da je baš zahajanje v Monte Carlo zapeljalo Dreyfusa na napačna pota. Dreyfus je bil hud igralec.

Rojen je bil 1859. leta v Mühlhausnu kot sin premožnega tovarnarja. L. 1876. je vstopil v politehniko in je l. 1880. vstopil v topničarstvo kot poročnik, 1882. je postal nadporočnik in 1889. stotnik. Pred petimi leti se je oženil s hčerjo nekega pariškega trgovca z demanti. Imel je s svojo soprogo jako lepo stanovanje na lepem kraji v Parizu.

Dolgo niso nič povedali, da so ga zaprli. V vojaško ječo so ga oddali celo pod drugim imenom, da bi se vsa stvar ne izvedela. Krajevni poveljnik ga je povabil z mnogimi drugimi častniki na poveljništvo. Ko je že druge odpravil, je še njega zadržal, nekaj ga izpraševal in potem mu naznanil, da ga mora zapreti. Dreyfus je imel v rokah občevanje z vnanjimi ogleduhi za Francijo in je dajal navodila francoskim štabnim častnikom, ki so po drugih deželah vohunarili. Nakrat je pa nekaj tacih vohunov bilo zaprtih in pokazalo se je, da jih je moral kdo izdati. Marsikaj je kazalo, da je to storil Dreyfus, ki jim daje navodila. Iz tega se je sklepalo, da je z neko tujo vlastjo v zvezi. Bolj če se je stvar poizvedovala, bolj je kazalo, da je ta sum opravičen.

Po francoskem vojnem zakonu je za častnike predpisana smrtna kazen za tako dejanje. Francoski juristi menijo, da to velja vendar le ob vojski, v mirnem času se pa morda ne bode tako strogo postopalo.

Anarhisti.

Na vojaškem strelišči v Celovcu našli so več dinamitnih bomb. Kako da so tje prišle in v kaj so bile namenjene, se dosedaj ni moglo izvedeti.

Čitatelji „Novic“ se morda še spominjajo, da se je bil izvršil atentat na rosenthalski most, ko se je bil cesar peljal v Liberce. Tedaj je bila obširna preiskava, ki je pa bila ostala povsem brez vspeha. Sodilo se je pa, da je to delo anarhistov, ker se mej delavci okrog Liberce močno razširja anarhizem. Zadnji čas so pa jeli sumiti, da sta tisti atentat izvršili dve osebi, ki sta sedaj zaprti v pankraški kaznilnici. Te dve osebi, Matejiček in Kolečko bili sta nedavno pred porotnim sodiščem v Pragi obsojeni zaradi hudodelstva proti zakonu o razstrelilih in pa zaradi nekega nameravanega napada. Z ostro brušenim bodalom potovala sta na Dunaj, da izvršita neki

atentat. Te dni je v pankraško kaznilnico bil prišel deželne sodnije svetnik dr Kaplan, da ja je bil zaslišal. Kakšen je bil vspeh zaslišanja, to je seveda še vse tajno.

Anarhisti v Italiji še ne mirujejo. Dne 31. okt. sta pred policijskima poslopjema v Milanu razleteli se dve bombi. Policijski poslopji in pa poslopje mestne ljudske šole so močno poškodovana. Človek k sreči ni noben poškodovan. Policija je drugi dan zaprla deset sumljivih anarhistov.

Preiskava zaradi Bandijevega umora je pokazala, da je ta umor delo neke večje anarhistične zarote. Glavni krivec je Luchessi, katerega že imajo precej časa v zaporu. Te dni so pa zaprli pet njegovih sokrivcev.

V Rusiji so pa nihilisti zopet gibljejo. V Harkovu so baje zasledili celo nihilistično zaroto. Več častnikov in dijakov so zaprli. Mnogo hišnih preiskav je bilo tudi v Peterburgu. Nihilisti, živeči v Ameriki, pripravljajo manifest na carja Nikolaja II., v katerem mu bodo obljubili, da bodo mirovali, ako bode vvajal liberalne uredbe, drugače pa začno hudo borbo. Nihilisti v Londonu so pa izdali oklic na ruski narod, da naj z vso odločnostjo zahteva ustave. Po deželi pa širijo nihilisti republikanske nauke. Narodu pripovedujejo, da bode po nekem starem prorokovanju Nikolaj II. zadnji ruski car.

V Parizu so pred porotnim sodiščem obsodili znanega Pavla Reclusa in nekaj sodrugov v dvajsetletno ječo, ker so nekdaj imeli neko tajno društvo, da prekucnejo sedanji državni red. To tajno društvo vodi nekdo vse delovanje anarhistov. Ta obsodba pa dotičnikov sedaj še ne zadene, ker jih še nimajo. Obsodili so jih v njih odsotnosti.

Dne 4. t. m. je v Tilney Streetu blizu Hydeparka v Londonu se razletela bomba. Jedna hiša, v kateri stanuje sodnik Harkins, je močno poškodovana. Ta sodnik je nedavno obsodil več anarhistov.

V Severni Ameriki so anarhisti, menda odpuščeni delavci jeli zažigati na ladjah pavolo. Jeden dan je bil ogenj na sedmih, drugi dan na dveh angleških ladijah. Več tisoč bal pavole je zgorelo. Mesto je razpisalo 500 dolarjev tistemu, ki naznani in pomaga, da dobe požigalce.

— **Požar v blaznici.** V Jönhöpingu je nastal ogenj v blaznici, ki se je zaradi močnega viharja hitro širil. Petnajst blaznecev je zgorelo.

— **Lepa profesorja.** Proti dvema profesorjema na realki v Velikem Varadinu začela se je sedaj preiskava. Jeden je obdolžen nenravnih atentatov pri mladini, drugi je pa silil stariše otrok, da so mu denar dajali, da ni potem vrgel v šoli njih sinov.

— **Obstreljen.** V Tinici pri Benešovem na Češkem so te dni na lovu obstrelili desetletnega sina nekega dninarja, ki je pomagal goniti zverino. Svinčena zrna so ga zadela baš pod očesom. Odpeljati so ga morali v deželno bolnico.

— **Mej nebom in zemljo.** Na Dunaji je skočil marker skozi okno neke hiše z očitnim namenom, da se usmrti. Obvisel je pa za zgornjo suknjo na brzojavnej žici in ljudje so prišli z lestvami in ga rešili. Zbralo se je bilo mnogo gledalcev.

— **Mišica — namesto soli.** V vasi Pontilani pri Milanu je 19 ljudij umrlo in devetdeset nevarno zbolelo, ker so jeli zastrupljene klobase. Trgovec s soljo je tamošnjemu mesarju po zmotnjavi prodal mišice namesto soli in mesar je ž njo klobase osolil

— **Ponesrečen kondukter.** Na postaji Fraiskirchen Aspanške železnice je kondukter Besne pri sklopljenji voz prišel tako nesrečno mej vozova, da sta ga stisnila in je bil takoj mrtev.

— **Požar.** Dne 30. m. m je začelo goreti v neki hrši v Novem Jorku. Ogenj se je tako širil, da niso mogli vseh ljudij rešiti. 17 se jih je zadušilo. Več se jih je pobilo, ko so poskakali skozi okno na ulice.

— **Svojo mater je ustrelil.** V Cataniji je po vsej Italiji cenjeni odvetnik Leonardi ustrelil svojo mater. Na vrtu mu je bilo mnogo sadja pokradenega. Nekega dne zopet opazi nekega na drevesu na vrtu. Hitro ustreli, a ustrelil je lastno mater obirajočo sadje.

— **Dva vojaška novinca ustreljena.** V Hebu na Češkem je neki novinec po nepazljivosti dal dve ostri patroni v svojo puško. Pri pregledovanji pušk se je puška sprožila in ubila je dva vojaška novinca. Bila sta takoj mrtva

— **Požigalec.** V Gumpoldskirchenu je 5krat zaporedoma v kratkem gorelo, v jednem slučaji so pa ogenj pogasili, predno se je dobro unelo. Jasno je bilo, da nekdo zažiga. Žandarmerija je prijela nekega hlapca, kateri je v tem času služil pri raznih gospodarjih in bil odpuščen. Videli so ga večkrat v tem kraji baš pred požarom.

— **Strašen poskus samomora.** Kovinski delavec Karol Auguštin je v neki tovarni na Dunaji skočil v veliko kolo, da bi ga strlo. K sreči je obvisel na nekem držaji in se je le težko poškodoval.

— **Obesil** se je v ječi v dunajskem Novemmestu delavec Ernest Franc, katerega so bili zaprli, ker je bil poskušal umoriti delovodjo Hallerja.

— **Velik pretep.** V Pottersdorfu na Dolenjem Avstrijskem so se pred hišo, v kateri je delavsko društvo, stepli delavci. Nad 200 delavcev se je pretepalo. Le s težavo naredili so redarji in orožniki red. Več delavcev je nevarno poškodovanih.

— **Bankirska sinova.** V Berolinu sta sinova znanega bankirja Franka jemala po smrti svojega očeta tudi vloge od strank, ali vse poneverila. Ko je sleparija prišla na dan, se je jeden obesil, druzega so pa zaprli.

— **Nesreča na morji.** Blizu Pulja sta dne 31. m. m. vkupe trčila dva parnika Parniku Arigo se je vsled tega razletel kotel in se je potopil. Moštvo se je rešilo.

— **Poskušen umor otrok in samomor.** V Platišku pri Kraljevem Gradcu je živel Peša, delavec v bližnji sladorni tovarni, z ženo in štirimi otroki nikakor ne v obilnosti. Služil je 6 gld. na teden. Pri tem se seveda ni mogel nič prihraniti. Te dni so mu pa še službo odpovedali. Sklenil je zatorej usmrtiti sebe in otroke. Ko je žena šla od doma, je šel v gostilno, kupil 3 litre pive in $^1/_4$ litra ruma in otroke upijanil. Potem je pa k peči položil pernice in ukazal otrokom, naj gredo spat. Otroci so hitro pospali. On je pa sedaj zamašil cev za dim in v peč nametal premoga, potem se pa ulegel k svojim otrokom Kmalu je po vsej sobi nastal ogljikov okis, ki je prihajal iz peči od klečega premoga in vsi so postali nezavestni. Le še malo časa, pa bi bili vsi mrtvi. V tem je pa žena prišla domu. Ko so bila vrata zaprta, je pogledala skozi okno v sobo in takoj spoznala, kako je vse. Poklicala je ljudi Vlomili so vrata. Došli zdravnik je vse še spravil k zavesti. Peša je priznal, da je hotel umoriti svoje štiri otroke, katerih ima najstarši šest let, in sam sebe, ker jih nima s čim živeti. Njega so odpeljali v zapor v Kraljevi Gradec, kjer so ga pa oddali v bolnico, ker je nevarno bolen.

— **Copernica na gromadi.** Strašen dogodek pripetil se je v vasi Biuna na Laškem. Dva dečka našli so mrtva, ker sta se najela nekih strupenih jagod. Praznoverni ljudje obdolžili so neko beračico, da jih je začarala. Hitro so naložili grmado in jo nanjo položili in zažgali. Župnik in občinski tajnik sta le težavno zabranila, da žensko niso sežgali. Izvlekla sta jo iz grmade. Težko opečeno prenesli so v bolnico.

— **Potres.** V La Rioji v Južni Ameriki je bil silen potres, 2000 ljudij je zgubilo svoje življenje in 20 000 jih je brez strehe.

— **Razpok smodnišnice.** Koliko ljudij se je poškodovalo pri razpoku praharne v Bistri (Bisztra) na Sedmograškem se še dosedaj ni dalo določiti. Poleg raztrganih delavcev, se pogreša še 14 oseb, o katerih se ne ve, če so pod razvalinami, ali so jo pa pobegnili v gozde. Trije delavci so pa že prišli iz gozda, ali jeden je oglušil, drugi onemel in tretji pa zblaznel. Od njih se ni moglo nič natančnejega izvedeti o nesreči. Sodi se, da se je smodnik vnel, ker je kadil skrivaj kak delavec, da si je strogo prepovedano. Vsled razpoka se je bilo užgalo nekaj hiš, toda so ogenj hitro pogasili.

— **Skopuhi v Berolinu** so jako prestrašeni, ker so začeli preiskovati njih sleparije. Skoro popolnoma so že pustili svoj posel, ker se vsak boji, da bi ga kdo ne ovadil. Posebno pozornost je vzbudilo, ker so zaprli žide Scholema, Protza in bančnega ravnatelja Feiringerja, ki so posebno odirali mlajše častnike. Državno pravdništvo že ima neki seznam oderuhov in jako strogo ob jednem pa tudi previdno postopa. Kako obširna so delovanja oderuhov, kaže to, da je Scholem jedno samo osebo oškodoval za 60.000 mark.

— **Izneverjenje v Budimdešti.** Pri finančnem ravnateljstvu v Budimpešti vrše se zadnji čas obširne preiskave. Tako se je pojasnilo, da je neki diurnist s ponarejeno nakaznico dobil 19 000 gl. iz ravnateljske blagajnice in jo pobegnil v Ameriko. Pri užitnarinski blagajnici so tudi veliki neredi in je zamotanih cela vrsta nižjih uradnikov. Govori se pa, da je še neki zanimivejši slučaj, ki pa še le pride v javnost in se tiče višjih uradnikov.

— **Ogerski roparski glavar.** V Radi na Ogerskem zaprli so roparja Sarközyja, kateremu so v desetih dneh v preiskavi dokazali že pet roparskih umorov. Žandarmeriji je pomagal, ko so ga iskali, njegov štirinajstletni pasterek.

— **Častnik — slepar.** Sorodnik bivšega rumunskega vojnega ministra major Poenara je nekaj časa oskrboral žrebčarijo v Nucetu. Ko je moral oddati oskrbništvo z blagajnico drugemu, se je izgvarjal, da je zgubil ključe. Blagajnico so odprli s silo in našli, da manjka 21.000 frankov. Poleg teh je major ponaredil jako veliko število menic. Samo na ime svojega sorodnika vojnega ministra je ponaredil za 140 000 frankov menic. Pobegnil je, da ga ne zapro. Sedaj ga pa išče policija.

Jubilejske ustanove.

Podpisana zbornica razpisuje za leto 1894. **osem cesar Frančišek-Jožefovih ustanov po 25 gld. za onemogle obrtnike** vojvodine Kranjske.

Prošnje naj se vpošljejo zbornici **do 25. novembra t. l.** in priloži naj se jim od župnijskega in občinskega urada potrjeno dokazilo, da je prositelj kaki obrt samostojno (na svojo roko) izvrševal, da zdaj zaradi onemoglosti ne more več delati in da je ubog. (1)

V Ljubljani, 5. novembra 1894.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 31. okt. 1894. Pšenica gld. 7·50 kr., rž gld. 5·50 kr., ječmen gld. 5·50 kr., oves gld. 6·50 kr., ajda gld. 7·50 kr., proso gld. 6·50 kr., turšica gld. 7·— kr., leča gld. 10·— kr., grah gld. 16.— kr., fižol gld. 9.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Loterijske srečke.

V Brnu dne 5. nov. t. l.: 19. 36. 90, 81, 53.
Na Dunaji dne 3. nov. t. l.: 2, 49, 24 67, 52
V Gradci dne 3. nov. t. l.: 64, 22, 35, 85, 30

Prve vrste namiznih rakov,

znani kot najboljši, pošilja zagotovljeno žive, v poštnih torbicah $4^1/_2$ *kg* prosto proti povzetju. 100 komadov lepih rakov za juho za 3 gld.; 60 komadov velikanov-rakov z dvema debelimi-mastnimi ščipalnicami 3 gld. 70 kr.; 40 komadov rakov prve vrste (solo) 5 gld.; in 32 najprve vrste (hochsolo) rakov, izbrani, 5 gld. 25 kr., razpošilja:

Freudmann & Comp.

prva mejnarodna tvrdka v (18)

Stanislavu, Galicija. (Stanislau, Galizien.)

Marijaceljske kapljice za želodec,

izgotovljene v lekarni pri „angelu varhu“

C. BRADY-a v Kromerižu (Moravsko)

so staro, zanesljivo in znano zdravilo ter so budilno in krepilno sredstvo za želodec in prebavilna dela. (39)

Samo prave so z zraven stoječo varstveno znamko in podpisom.

Cena: 1 steklenice 40 kr.
dvojne steklenice 70 kr.

Vsebina je naznanjena.

Marijaceljske kapljice za želodec prodajajo se prave: **v Ljubljani:** lek. Piccoli in lek. Svoboda; **v Postojni:** lek. Fr. Beccarich; **v Škofji Loki:** lek. Karl Fabiani; **v Radovljici:** lek. Alex. Roblek; **v Novemmestu:** lek. Dom Rizzoli in lek. Bergmann; **v Kamniku:** lek. J. Močnik; **v Črnomlju:** lek. J. Blažek.

Odgovorni urednik: **Avgust Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**